

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

doi: 10.17986/blm.2018345599

Çocuklarda Suç Tekrarını Yordayan Risk Faktörleri

Risk Factors Predicting Juvenile Recidivism

*Ayhan Erbay¹, Zeynep Gülüm²*¹*İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, İstanbul*²*İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul*

Özet

Amaç: Suça sürüklenen çocukların tekrar suça sürüklenmesine ilişkin risk faktörlerinin belirlenmesi, tekrarlayan suça sürüklenmelerin önlenmesi için önem arz etmektedir. Mevcut çalışmanın amacı suça sürüklenen çocukların tekrar suça sürüklenmesini yordayan değişkenlerin belirlenmesidir. Bu bağlamda, tek bir defa suça sürüklenen çocuklar ile üç ve daha fazla suça sürüklenen çocukların karşılaştırılması yoluyla çocukların birçok kere suça sürüklenmesini yordayan faktörlerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Gereç ve Yöntem: Suça sürüklenmiş çocukların tekrar suça sürüklenmelerini yordayan faktörlerin belirlenmesi amacıyla retrospektif belge taraması yapılarak İstanbul Adliyesi yargı çevresinde kurulu olan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde 2005-2015 yılları arasında yargılamaları yapılmış suça sürüklenen çocuklar hakkında yazılan sosyal inceleme raporları incelenmiştir. Üç veya daha fazla defa suça sürüklenen çocuklarla (n=200) rastgele seçilen ilk defa suça sürüklenen çocuklar (n=200) hakkında elde edilen veriler temel risk faktörlerine göre tasnif edilmiş ve tekrar suça sürüklenmeyi yordayan değişkenlerin tespiti için lojistik regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Tekrar suça sürüklenme olgusunda, riskli davranışlarda bulunan akranların varlığı, internet kafede zaman geçirme davranışı, okulu bırakma gibi faktörlerin oldukça güçlü ölçüde etkisinin bulunduğu; bunun yanı sıra kardeş sayısı, ilk defa suça sürüklendiği yaş, aile içi paylaşım ve iletişimin zayıf olması ile madde kullanma öyküsünün bulunmasının da tekrardan suça sürüklenme ile ilişkili olduğu ortaya konulmuştur.

Sonuç: İlk defa suça sürüklenen ve 12-15 yaş grubunda bulunan çocukların, riskli davranış gösteren akranlarının olması, internet kafede vakit geçirmesi ve okulu bırakması halinde tekrar suça sürüklenme olasılığının oldukça yüksek olduğu anlaşılmıştır. Aile, toplum ve yetkili makamların özellikle çocuğun sağlıklı bir sosyal çevrede yetişebilmesi için gerekli tedbirleri alması gerek çocuğun gerekse de toplumun korunması adına önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Suça Sürüklenen Çocuk; Suç Tekrarı; Risk Faktörleri.

Abstract

Objective: The identification of risk factors for juvenile recidivism is crucial to prevent recurrent juvenile delinquency. The aim of the present study is to determine the variables that predict juvenile recidivism. In this regard, it is aimed to reveal predictive factors of juvenile recidivism by comparing one-time offenders with three and more time offenders.

Materials and Methods: In order to determine the factors that predict juvenile recidivism, data set derived through a retrospective analysis of social inquiry reports from Istanbul Child Court and Istanbul Child Criminal Court where adjudication held between 2005-2015. Social Inquiry Reports about at least three-time offenders (n=200) and one-time offenders (n=200) were examined. Data were classified into the main risk factors. Logistic regression analysis was used to determine risk factors that predict juvenile recidivism.

Results: It is found that risky peer groups, spend time in internet cafe, school dropout have most significant prediction on juvenile recidivism. In addition, it is also found that number of siblings, age in the first delinquent behavior, weakness of familial sharing and communication and drug abuse have significant effect on juvenile recidivism.

Conclusion: It is understood that juveniles who are between the age of 12-15, being one-time offender, having risky peer group, spending most of the time in internet cafe, and dropped out of the school most likely turned into recidivist. It is important for the protection of the child, as well as for the community, that the family, community and authorities should take the necessary precautions to ensure that the child is able to grow up in a healthy social environment.

Keywords: Juvenile Delinquent; Recidivism; Risk Factors.

Sorumlu Yazar: Dr. Ayhan Erbay

İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, İstanbul

E-mail: ayhanerbay2@gmail.com

Geliş: 13.06.2018 Düzeltme: 06.07.2018 Kabul: 11.07.2018

1. Giriş

Çocuk ve ergenlerin karşılığı yaptırım olan yazılı hukuk kurallarını ihlal eden davranış sergilemesi halinde suça sürükledikleri kabul edilmektedir. Çocukların suça sürüklenmesi, hem çocuk ve ergenlerin bireysel yaşamı hem de

toplumsal yaşam üzerinde ciddi etkiler yaratabilecek bir durumu ifade etmektedir (1). Çocuk yaşta suça sürüklenen bireylerin yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde de suç ile ilişkilerinin devam etmesi ihtimali çoğunlukla taşıdığı toplumsal risk bakımından değerlendirilmekte ve toplumu korumak adına suçu önleme çalışmalarının yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır (2). Halbuki suça sürüklenmenin, çocuğun bireysel yaşamında da ağır bedelleri bulunmaktadır. Çocuğun geliştiği ve kişiliğinin oluşum aşamasında olduğu dönemde suç ile tanışması ve adli sisteme girmesi, çocuğun akademik ortamdan kopması, iş ile ilgili sorunlar yaşaması ve psikolojik sağlığının olumsuz etkilenmesi gibi birçok probleme yol açabilir (1). Bu nedenle, suç önleme çalışmalarının hem toplumsal hayatı hem de bireyin yaşamını gözetecek biçimde tasarlanması önem taşımaktadır.

Suçta sürüklenen her çocuk yetişkinliğinde suç işlemeye devam etmediği gibi yetişkin suçluların hepsinin çocukluğunda suça sürüklendiği söylenemez. Bu noktada Moffitt'in yaptığı ayırım önem kazanmaktadır. Moffitt suça sürüklenen çocukları (SSÇ), ergenlik dönemi ile sınırlı ve hayat boyu devam edenler olarak iki gruba ayırmıştır. Birinci grupta yer alan SSÇ'lar ergenlik dönemine özgü özelliklerin, diğer bazı risk faktörleri ile birleşmesi sonucu suça sürüklenmektedir ve bu durum, bir dereceye kadar normal kabul edilebilir. İkinci grupta yer alanlar ise suça sürüklenen çocukların daha küçük bir kısmını oluşturmakta, daha erken bir yaşta suça itilmekte ve yaşamlarının yetişkinlik dönemlerinde de suç işlemeye devam etmektedirler (3). Bu nedenle, suça karışmanın ergenlik dönemi ile sınırlı kalması ile hayat boyu devam etmesinin ayırt edici noktaları ortaya konmalıdır.

Uluslararası literatürde çocukların tekrar suça sürüklenmesi kavramı *juvenile recidivism*, belirli bir süre içinde yeniden suç işleme (4) olarak tanımlansa da ülkemizde bu kavramın kullanılması yasalar nedeniyle mümkün değildir. Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesi tekrerrük hükümleri ile ilişkili olup yeniden suç işleyen kişiler yönünden çeşitli tanımlar getirmektedir. Buna göre, önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi halinde, tekrerrük hükümleri uygulanacağı ve yeniden suç işleyen kişiye ise "mükerrir" denileceği ifade edilmiştir. Söz konusu maddenin 5. fıkrasında ise fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin işlediği suçlar dolayısıyla tekrerrük hükümleri uygulanmayacağı norm altına alınmıştır. Dolayısıyla literatürde yer alan mükerrirlik (*recidivism*) kavramının suça sürüklenen çocuklar yönünden kullanılamayacağı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmada adli sistem içerisine birden fazla defa suça sürüklenen çocuk sıfatı ile dâhil olan kişiler için mükerrirlik yerine "suç tekrarında bulunan kişi" (*re-offender*) kavramı kullanılacaktır.

Literatürde, çocukların suç tekrarında bulunması ile ilişkili birçok risk faktörü ampirik olarak tespit edilmiştir (5). Bu faktörlerin bazıları istikrarlı bir şekilde birçok çalışmanın ortak bulgusu iken bazı faktörler açısından ise tutarsızlıklar mevcuttur (6). İstikrarlı olarak bulunan risk faktörleri, çocuğun sürüklendiği ilk suç tarihindeki yaşı (7-10), çocuğun sürüklendiği ilk suç tipi (5, 11) ve erkek cinsiyeti olmaktadır (6, 12). Literatürde üzerinde en çok uzlaşılan ve vurgulanan nokta, suça ilk sürüklendiğinde daha genç olan çocukların yeniden suça sürüklenme ihtimalinin daha yüksek olduğudur. Suç tekrarında bulunma ile ilişkili ve birçok çalışmanın uzlaştığı bir diğer faktör ise çocuğun sürüklendiği ilk suç tipidir. Suç tekrarında bulunan çocukların, suç tekrarında bulunmayanlara göre, sürüklendiği ilk suç tipinin daha çok mal varlığına karşı suçlar olduğu belirlenmiştir (4). Yaş ilerledikçe çocukların hırsızlık tipi suçlar yerine şiddet ve uyuşturucu madde ile ilgili suçlara sürüklendikleri görülmektedir (13). Diğer yandan, Cottle, Lee ve Heilbrun'un meta analiz çalışmasında, uyuşturucu/uyarıcı madde kullanımının bazı çalışmalarda suç tekrarı ile ilişkili güçlü bir faktör olduğu, bazı çalışmalarda ise suç tekrarı ile ilişkili bulunmadığı ortaya konmuştur (6). Benzer şekilde Moffitt'in çalışmasında riskli akranlarla temas halinde olma suç tekrarı ile ilişkili bulunmuştur (3). Başka bir çalışmada ise riskli akranlarla ilişkili olmanın suç tekrarı ile bağlantılı olduğu ancak regresyon modelinde anlamlı etkiye sahip olmadığı belirtilmiştir (4). Boş zamanların etkin bir şekilde değerlendirilmemesi (14, 15), kendine zarar verme davranışı gösterilmesi (16, 17), evden kaçma davranışı gösterilmesi (18,19), okulu bırakma (20,21), ailede uyuşturucu madde kullanan veya suçla ilişkilenen bireylerin olması (4, 22), aile içi şiddet ve/veya istismara maruz kalma ve/veya tanık olma (23, 24), aile içi iletişimin yetersiz olması (22, 25), aile büyüklüğü (4, 26) gibi risk faktörleri çeşitli çalışmalarda belirtilmiştir. Çocuğun içinde yaşadığı mahalle çevresine dair özelliklerin ise literatürde suç tekrarı ile ilişkili olduğu belirtilmişse de ampirik olarak az sayıda çalışmada ele alınmıştır (11).

Mevcut çalışmanın amacı suça sürüklenen çocukların tekrar suça sürüklenmesini yordayan değişkenlerin belirlenmesidir. Bu bağlamda, tek bir defa suça sürüklenen çocuklar ile üç ve daha fazla suça sürüklenen çocukların karşılaştırılması yoluyla çocukların birçok kere suça sürüklenmesiyle ilişkili faktörlerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

2. Gereç ve Yöntem

Çocuk ve ergenlerde suça sürüklenme olgusunun tekrar etmesi ile ilişkili faktörlerin incelendiği söz konusu çalışmada birden fazla bağımsız değişkenin aynı anda tek

bir bağımlı değişken üzerinde etkisini inceleyen nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır.

Söz konusu çalışma için Arnavutköy (Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri), Bayrampaşa, Beşiktaş, Beyoğlu, Eyüp, Fatih, Gaziosmanpaşa (Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri), Kağıthane, Sarıyer, Şişli'den oluşan İstanbul Adliyesi yargı çevresinde kurulu bulunan çocuk mahkemelerinde 2005-2015 yılları arasında yargılanması bitmiş çocuklar hakkında düzenlenen Sosyal İnceleme Raporları incelenmiştir. Yapılan incelemeye göre sadece bir defa suça sürüklenmesi nedeniyle adli tahkikata uğrayan çocukların sayısı yaklaşık 4189'dur. Bir defa suça sürüklenen çocuk sayısı 3224; iki defa suça sürüklenen çocuk sayısı 765 ve üç defa suça sürüklenen çocuk sayısı ise 200'dür. Söz konusu çalışmada suça sürüklenmenin üç ve daha fazla olması durumunda suç tekrarı olarak kabul edilmiştir. İki defa suça sürüklenen çocukların büyük bir kısmının ilk suça sürüklenmedeki yaşlarının 15 ve altı olduğundan hareketle ceza sorumluluğu tartışması yaratması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Karşılaştırılması yapılacak grupların nicelik açısından eşit olması gerekliliği nedeniyle üç ve üzerinde suça sürüklenen çocuk sayısı kadar bir defa suça sürüklenen çocuklar arasından rastgele seçim yapılarak veri havuzu oluşturulmuştur.

Araştırmacılar retrospektif belge tarama yoluyla 200 adet bir defa suça sürüklenmiş çocuk raporu ve 200 adet

üç ve/veya daha fazla suça sürüklenmiş çocuk raporu incelemiştir. İncelenen raporların içeriği Çocuk Adalet ve Suçluluğu Önleme Ofisi (OJJDP, 2015) tarafından yayımlanan temel risk alanlarına göre tasnif edilmiştir. Buna göre, incelenen her sosyal inceleme raporu, a) bireysel, b) aile, c) okul, d) akran ve e) toplum bağlantılı risk faktörlerine göre tasnif edilmiştir (Bkz. Tablo 1). Ayrıca, araştırmacılar temel demografik veriler olan cinsiyet ve yaş dağılımlarını da birer bir bağımsız değişken kategorisi olarak analize dahil etmiştir.

İncelenen raporlardan elde edilen verilerin büyük kısmı ikili (evet:1; hayır:0), bir kısmı ise (yaş, eğitim süresi gibi) sürekli değişken olarak kodlanmış ve Sosyal Bilimler için İstatistik Programı'na (SPSS) girilmiştir. Yapılan kodlamaların doğru olup olmadığı için rastgele 25 inceleme raporu seçilip tekrar incelenmiş, programa girilen verilen doğru olduğu görülünce tüm verilen doğru olarak kodlandığı kabul edilmiştir.

Üç veya daha fazla defa suça sürüklenen çocukların söz konusu eylemlerinin nedenlerini yordamak için lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Çocukluk (2015), bağımlı değişkenin ikili (binary) kodlanması halinde bağımsız değişkenlerin etkisini incelemek için lojistik regresyon kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Buna göre lojistik regresyon tasarımı yapılırken her bağımsız değişken grubu ayrı bir blok halinde formüle edilmiştir.

Tablo 1. Risk Faktörleri.

Bireysel	Aile	Okul	Akran	Toplum/Ekonomik
1. Uyuşturucu Madde Kullanımı	1. Çocuğun Çalıştırılması	1. Okulu Bırakma	1. Risk Davranışı Olan Arkadaşlar	1. Babanın İş Durumu
2. Kendine Zarar Verme	2. Anne Eğitim	2. Toplam Eğitim Süresi		2. Annenin İş Durumu
3. Evden Kaçma	3. Baba Eğitim			3. Oturulan Evin Mülkiyeti
4. Boş Zaman Aktiviteleri	4. Baba Suç Öyküsü			4. Aile Gelir Seviyesi
	5. Çocuğun Kiminle Yaşadığı			
	6. Boşanma, Kayıp vb.			
	7. Kardeş Sayısı			
	8. Kardeşin Suç Öyküsü			
	9. Kardeşin Madde Kullanımı			
	10. Aile İçi Şiddet			
	11. Aile İçi Paylaşım			
	12. Göç			

Böylelikle her bir blokun bağımlı değişkeni ayrı ayrı hangi oranda yordadığı görülecek son aşamada ise tüm blokların aynı andaki etkisi hesaplanabilecektir. Lojistik regresyon analizi yapılırken bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkenle anlamlı puan istatistiğine göre sıralı bir yolla karşılaştırıldığı ve temelde model uyumunu öngören analiz metodu olan (Çokluk, 2015; Field, 2009) adımsal: olabilirlik ileriye doğru (stepwise: likelihoodratio-forward) yöntemi kullanılmıştır.

3. Bulgular

İncelenen raporlara konu edilen çocukların %88,3'ü (n=353) erkek, %11,7'si (n=47) ise kadındır (bkz. Tablo 2). Erkeklerin %49,3'ü (n=174) sadece bir defa suça sürüklenirken %50,7'si (n=179) ise üç ve daha fazla defa suça sürüklenmiştir. Buna karşın kadınların %55,3'ü (n=26) sadece bir defa suça sürüklenirken geri kalan %44,7'si (n=21) üç ve daha fazla defa suça sürüklenmiştir.

Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde (Bkz. Tablo 3) sadece bir defa suça sürüklenen çocukların yaş ortalamasının 15,76 olduğu buna karşın üç ve/veya daha fazla suça sürüklenen çocukların ise yaş ortalamasının 14,38 olduğu tespit edilmiştir. Bir anlamda, çok sayıda suça sürüklenen çocukların daha genç yaşlarda suça sürüklenmeye başladığı ifade edilebilmektedir. Yaş dağılımı incelendiğinde ilk defa suça sürüklenen çocukların 15-18 grubu içinde yoğunlaştıkları, üç ve/veya daha fazla suça sürüklenen çocukların ise 12-15 yaş grubunda daha fazla yer aldıkları anlaşılmaktadır.

Söz konusu çalışmanın amacı kapsamında bağımlı değişken olarak tanımlanan suç sayısı ile ilişkili olan bağımsız değişkenler Tablo 4'te gösterilmiştir. Kategorik değişkenler ki-kare testi ile, sürekli değişkenler ise bağımsız t-test analizi ile hesaplanmıştır. Buna göre riskli davranış gösteren arkadaşına sahip olma, evden kaçma, kendine zarar verme davranışına sahip olma, uyuşturucu madde kullanımı, aile içi paylaşımın ve iletişimin zayıf olması gibi kategorik değişkenlerin, üç ve/veya daha çok suça sürüklenme ile istatistiksel anlamda ilişkili oldukları belirlenmiştir. Öte yandan, çocuğun eğitimde geçirdiği süre, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim altyapısı ve ailenin gelir düzeyi gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

3.1. Lojistik Regresyon Analizi

Tekrar suça sürüklenme ile ilişkili olan kategorik ve sürekli değişkenlerin tamamı risk faktörlerinin türüne göre (Bkz. Tablo 1) ayrı bloklar halinde lojistik regresyona dahil edilmiştir. İstatistiksel olarak yordama gücüne sahip olan anlamlı değişkenler Tablo 5'te gösterilmiştir. Üç veya daha fazla suça sürüklenen çocukların söz konusu eylemlerinde riskli akranların varlığı, boş zamanlarını internet kafede değerlendirmek, okulu bırakmak, kardeş sayısının fazlalığı, ilk defa suça sürüklendiği yaş, aile içi paylaşımın olmaması, uyuşturucu madde kullanımının anlamlı bir etkisi ($\chi^2 = 338,733$; $p < .001$) olduğu bulunmuştur. Anılan bağımsız değişkenlerin %93,1 olarak doğru tasniflendirildiği model, üç veya daha fazla suça

Tablo 2. Cinsiyete Göre Suça Sürüklenme Dağılımı

Cinsiyet	Bir defa suça sürüklenme		Üç ve/veya daha fazla suça sürüklenme		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Erkek	174	49,3	179	50,7	353	88,3
Kadın	26	55,3	21	44,7	47	11,7

Tablo 3. Birinci Suça Sürüklenmedeki Yaş Dağılımları

Yaş	Bir defa suça sürüklenme		Üç ve/veya daha fazla suça sürüklenme		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
12	4	22,2	14	77,8	18	4,5
13	12	24	38	76	50	12,5
14	30	30,6	68	69,4	98	24,5
15	36	50,7	35	49,3	71	17,8
16	44	65,7	23	34,3	67	16,8
17	49	73,1	18	26,9	67	16,8
18	25	92,6	2	7,4	27	6,7
Ortalama	15,76		14,38		15,08	

Tablo 4. Suç Sayısı ile Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişki

	X ² (df)	t-test (df)
Riskli Akran	218,712 (1)*	
Evden Kaçma	150,189 (1)*	
Kendine Zarar Verme	137,903 (1)*	
Uyuşturucu Madde Kullanımı	103,904 (1)*	
Aile İçi Paylaşım	102,616 (1)*	
Aile İçi Şiddet	79,534 (1)*	
Kardeş Suç Gemişi	64,641 (1)*	
Boş Zaman Aktivitesi	55,966 (3)*	
Okul Terk	49,602 (1)*	
Kardeş Madde Kullanımı	46,749 (1)*	
Baba Suç Geçmiş	42,728 (2)*	
Aile Yapısı	22,180 (1)*	
Baba İş	19,654 (2)*	
Gelir Getirici İşte Çalışma	16,599 (1)*	
İç Göç	13,790 (1)*	
Anne Suç Geçmiş	12,788 (2)**	
Anne İş	3,778 (2)	
Cinsiyet	,603 (1)	
Eğitim Süresi		10,074 (398)*
Kardeş Sayısı		-7,544 (396)*
Anne Eğitim Süresi		6,725 (378)*
Baba Eğitim Süresi		3,529 (348)*
Aile Gelir Durumu		2,083 (375)***

*p<.001; **p<.01; ***p<.05

sürüklenme davranışı %89 oranda yordadığı bulunmuştur ($R^2=.894$). Analize göre riskli akrana sahip olma veya temas halinde olmanın tekrar suça sürüklenme davranışında 223 katlık, boş zamanını internette kafelerde geçirmenin tekrar suça sürüklenme davranışında 205 katlık, okulu bırakmanın tekrar suça sürüklenme davranışında 70 katlık, kardeş sayısında bir birimlik artışın tekrar suça sürüklenme davranışında 2 katlık artışa neden olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ilk defa suça sürüklendiği yaşta bir birimlik bir düşüşün tekrar suça sürüklenme davranışında %36 oranında, aile içi paylaşımında bulunmamanın tekrar suça sürüklenme davranışında %13 oranında ve uyuşturucu madde kullanmanın tekrar suça sürüklenme davranışında %7 oranında artışa neden olduğu bulunmuştur.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada çocuklarda suç tekrarı ile ilişkili risk faktörlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde akran grubu içerisinde riskli davranış sergileyen kişilerin varlığı, çocukların yeniden suça sürüklenmesinde en öne çıkan risk faktörü olmuştur. Bunun yanı sıra bireyin boş zamanlarında gerçekleştirdiği aktivitelerin niteliği bir diğer önemli risk faktörü olarak tespit edilmiştir. Özellikle toplumsal denetimden uzak olan internet kafelerin çocuğun tekrardan suça sürüklenmesi ile yüksek düzeyde bağlantılı olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca çocuğun okul ile olan bağının olumsuz yönde seyretmesi durumunda okulu bırakmanın gerçekleştiği ve bu durumun da suça tekrardan sürüklenmede başat faktörlerden biri haline geldiği görülmüştür. Çalışmamızda ortaya konulan üç temel bulgunun literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir (3,14, 15, 20, 21).

Moffitt'in sınıflandırmasında hayat boyu devam eden grubunda yer alan SSÇ'lar suç ile daha erken yaşlarda tanışmaktadır (3). Çalışmada incelenen suça sürüklenen çocukların yaş dağılımına dikkat edildiğinde üç veya daha fazla suça sürüklenen çocukların, bir defa suça sürüklenen çocuklara göre yaş ortalamasının daha düşük olduğu görülmektedir. Öte yandan aile içi etkili iletişimin suç davranışının ortaya çıkmasında koruyucu bir faktör olarak değerlendirildiği kimi çalışmalarla (22, 25) aynı yönde elde edilen bulgulara göre ebeveyn ve çocuklar arasında iletişimin bozulması ve paylaşımın azalması halinde diğer risk faktörlerine maruz kalan çocukların tekrardan suça sürüklenme olasılıklarının arttığı görülmektedir.

Çocukların tekrardan suça sürüklenme davranışları ile ilişkili yapılan çalışmalarda uyuşturucu madde kullanımının suç tekrarı ile her zaman ilişkili olmadığı bulunmuştur (6). Mevcut çalışmada hem uyuşturucu madde deneyiminin bulunmasının hem de aynı anda birden fazla uyuşturucu madde kullanımının bulunmasının çok güçlü olmasa da istatistiksel olarak anlamlı bir risk faktörü olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada kullanılan evren, İstanbul ili Avrupa yakası İstanbul Adliyesi yargı çevresidir. Bu nedenle bu çalışmada belirtilen sonuçlar söz konusu coğrafi bölgeleri temsil ettiğinden çalışmanın sınırlılığı olarak kabul edilmiştir. Bu alanda yapılacak çalışmaların il bazında veya iller arası karşılaştırma modeline uygun şekilde yürütülmesi halinde daha anlamlı sonuçlar üretileceği düşünülmektedir.

Çocuklarda görülen suç davranışlarının önlenmesine yönelik alınacak tedbirlerin önemli bir kısmının toplumsal risk faktörlerine yönelik olması gerektiği bu çalışmada elde edilen bulgularla da desteklenmiştir. Özellikle aile içi etkili iletişimin ve paylaşımın varlığının çocuğun

Tablo 5. Tekrar Suça Sürüklenmeyi Yordayan Risk Faktörleri

	β	S.E.	Wald	p	OddsRatio(Exp B)
Riskli Akran Varlığı (1)	5,408	1,272	18,087	.000	223,188
Boş Zaman Aktivitesi (2)	5,326	2,556	4,341	.037	205,651
Okulu Bırakma (1)	4,251	1,060	16,084	.000	70,166
Kardeş Sayısı	.693	.188	13,535	.000	1,999
İlk Suça Sürüklenmedeki Yaş	-1,017	.268	14,452	.000	.362
Aile İçi Paylaşım (2)	-2,081	.641	10,548	.001	.125
Madde Kullanımı (2)	-2,659	1,095	5,900	.015	.070
Constant	10,786	4,312	6,259	.012	48360,780
-2LL	84,058				
	$\chi^2 = 338,733; df=15; p<.001$				
Nagelkerke R2	.894				
Hosmer&Lemeshow	p=.959				
Doğru Sınıflandırma Oranı	93,10%				

gerek riskli akranlarla temas etmesini gerek okulu bırakmasını engelleyebileceği; bu bağlamda, kritik önemde olduğu düşünülmektedir. Toplumsal risk faktörlerine yönelik alınacak en temel tedbirin, aile içi etkili iletişimin ve paylaşımın artırılmasına yönelik olması gerekmektedir. Öte yandan suça sürüklenmiş olan çocukların boş zamanlarını kişiliklerini destekleyici aktiviteler yerine toplumsal denetim ve gözetimin dışında kalan internet kafelerde geçirmelerinin önlenmesi gerekmektedir. Bu da ancak çocuğun yaşamını sürdürdüğü yerleşim biriminde internet kafelere alternatif oluşturabilecek rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirilebileceği gençlik merkezleri kurulması ile mümkün olacaktır.

Kaynaklar

1. Kirk AR. Predictors of juvenile recidivism: Analysis of multiple factors associated with juvenile delinquency [dissertation]. Athens, Georgia: 2012; The University of Georgia.
2. Heilbrun K, Brock W, Waite D, Lanier A, Schmid M, Witte G, Keeney M, Westendorf M, Buinavert L, Shumate M. Risk factors for juvenile criminal recidivism: The post-release community adjustment of juvenile offenders. *Criminal Justice and Behavior* 2000; 27(3): 275-291. DOI:https://doi.org/10.1177/0093854800027003001
3. Moffitt TE. Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review* 1993;100(4):674-701. DOI: https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.4.674
4. Myner J, Santman J, Cappelletty GG, Perlmutter BF. Variables related to recidivism among juvenile offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 1998;42(1):65-80. DOI: https://doi.org/10.1177/0306624X98421006
5. Mulder E, Brand E, Bullens R, van Marle H. Risk factors for overall recidivism and severity of recidivism in serious juvenile offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 2011;55(1):118-135. DOI: https://doi.org/10.1177/0306624X09356683
6. Cottle CC, Lee RJ, Heilbrun K. The prediction of criminal recidivism in juveniles: A meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior* 2001;28(3):367-394. DOI: https://doi.org/10.1177/0093854801028003005
7. Loeber R. Development and risk factors of juvenile anti-social behavior and delinquency. *Clinical Psychology Review* 1990;10(1):1-41. DOI: https://doi.org/10.1016/0272-7358(90)90105-J
8. Hill KG, Howell JC, Hawkins JD, Battin-Pearson SR. Childhood risk factors for adolescent gang membership: Results from the Seattle Social Development Project. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 1999;36(3):300-322. DOI:10.1177/0022427899036003003
9. Loeber R, Farrington DP. Young children who commit crime: Epidemiology, developmental origins, risk factors, early interventions, and policy implications. *Development and Psychopathology* 2001;12(4):737-762. doi:10.1017/S0954579400004107
10. Cuevas CA, Finkelhor D, Turner HA, Ormrod RK. Juvenile delinquency and victimization: A theoretical typology. *Journal of Interpersonal Violence* 2007;22(12):1581-1602. DOI:10.1177/0886260507306498
11. Grunwald HE, Lockwood B, Harris PW, Mennis J. Influences of neighborhood context, individual history and parenting behavior on recidivism among juvenile offenders. *Journal of Youth and Adolescence* 2010;39(9):1067-1079. DOI:10.1007/s10964-010-9518-5

12. Schwalbe CS, Fraser MW, Day SH, Cooley V. Classifying juvenile offenders according to risk of recidivism: Predictive validity, race/ethnicity, and gender. *Criminal Justice and Behavior* 2006;33(3):305-324. DOI: <https://doi.org/10.1177/0093854806286451>
13. Sampson RJ, Laub JH. Life-course desisters? Trajectories of crime among delinquent boys followed to age 70. *Criminology* 2003;41(3):555-592. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2003.tb00997.x>
14. Riley D. Time and crime: The link between teenager lifestyle and delinquency. *Journal of Quantitative Criminology* 1987;3(4):339-354. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF01066835>
15. Mahoney JL, Stattin H. Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence* 2000;23(2):113-127. DOI:10.1006/jado.2000.0302
16. Yates TM, Tracy AJ, Luthar SS. Nonsuicidal self-injury among "privileged" youths: Longitudinal and cross-sectional approaches to developmental process. *Journal of Consulting and Clinical psychology* 2008;76(1):52-62. DOI:10.1037/0022-006X.76.1.52
17. Matsumoto T, Yamaguchi A, Chiba Y, Asami T, Iseki E, Hirayasu Y. Patterns of self-cutting: A preliminary study on differences in clinical implications between wrist-and arm-cutting using a Japanese juvenile detention center sample. *Psychiatry and Clinical Neurosciences* 2004;58(4):377-382. DOI:10.1111/j.1440-1819.2004.01271.x
18. Plantz MC, Garbarino J. Child abuse and juvenile delinquency: What are the links? In *Troubled youth, troubled families*. 1st edition, Routledge, 2017: (pp. 27-40).
19. Kempf-Leonard K, Johansson P. Gender and runaways: Risk factors, delinquency, and juvenile justice experiences. *Youth Violence and Juvenile Justice* 2007;5(3): 308-327. DOI: <https://doi.org/10.1177/1541204007301293>
20. Reynolds AJ, Temple JA, Robertson DL, Mann EA. Long-term effects of an early childhood intervention on educational achievement and juvenile arrest: A 15-year follow-up of low-income children in public schools. *Jama* 2001;285(18):2339-2346. doi:10.1001/jama.285.18.2339
21. Hirschfield P. Another way out: The impact of juvenile arrests on high school dropout. *Sociology of Education* 2009;82(4):368-393. DOI: <https://doi.org/10.1177/003804070908200404>
22. Ryan JP, Williams AB, Courtney ME. Adolescent neglect, juvenile delinquency and the risk of recidivism. *Journal of Youth and Adolescence* 2013;42(3):454-465. DOI:10.1007/s10964-013-9906-8
23. Tolman RM, Weisz A. Coordinated community intervention for domestic violence: The effects of arrest and prosecution on recidivism of woman abuse perpetrators. *Crime & Delinquency* 1995;41(4):481-495. DOI: <https://doi.org/10.1177/0011128795041004007>
24. Dutton DG, Kropp PR. A review of domestic violence risk instruments. *Trauma, Violence,&Abuse* 2000;1(2):171-181. DOI: <https://doi.org/10.1177/1524838000001002004>
25. Quinn WH, Van Dyke DJ. A multiple family group intervention for first-time juvenile offenders: Comparisons with probation and dropouts on recidivism. *Journal of Community Psychology* 2004;32(2):177-200. DOI: <https://doi.org/10.1002/jcop.10085>
26. Contreras L, Molina V, del Carmen Cano M. In search of psychosocial variables linked to the recidivism in young offenders. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context* 2011;3(1).